

kojen evoluutioon. Tätä aluetta kuvaava kirjallisuus ei yleensä perusta akateemisesta tutkimusperinteestä. Jo pelkästään tässä mielessä Lehdonvirran kirja voi suositella kaikille digitaalitaloudesta kiinnostuneille tutkijoille.

Mika Pantzar

Monipuolisesti suomalaisista muslimista

Teemu Pauha & Johanna Konttori (toim.): *Suomalaiset muslimit*. Helsinki: Gaudeamus, 2022, 263 s.
ISBN 978-952-345-162-9

Suomessa asuvien muslimien määräksi on arvioitu noin 120 000–130 000. Pieni tataarien yhteisö alkoi muodostua jo 1870-luvulla, mutta muslimien määrä alkoi kasvaa selvästi vasta 1990-luvun alusta vilkastuneen muuttoliikkeen myötä. Merkittävä osa Suomen muslimista on muuttanut Suomeen joko pakolaisina ja turvapaikanhakijoina tai perhesuhteiden perusteella. Lisäksi Suomessa varttuu kasvava joukko lapsia ja nuoria, joiden vanhemmillä on maahanmuuttotatausta. *Suomalaiset muslimit*-kirjan lähtökohtana on suomalaisuuden ymmärtäminen sosiaalisena konstruktiona, jota uusinnetaan diskursiivisesti.

Kirjan nimellä toimittajat ovatkin halunneet viestittää siitä, että islam ei ole enää tai vain maahanmuuttajien uskonto, vaan muslimit ovat osa moninaista Suomessa asuvien ja Suomen kansalaisten joukkoa.

Suomalaiset muslimit -tietokirja tuo esiin ajankohtaista tutkimusta ja asettuu jatkoksi kahdelle varhaisemmalle kokoomateokselle: *Muslimit Suomessa* (toim. Tuula Sakaranaho ja Heikki Pesonen, Yliopistopaino 1999) sekä *Islam Suomessa: muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa* (toim. Tuomas Martikainen, Tuula Sakaranaho ja Marko Juntunen, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2008). *Suomalaiset muslimit* käsittelee edeltäjiään vahvemmin erityisesti nuorten kokemuksia ja heidän asemaansa erilaisissa instituutioissa ja rakenteissa, vaikka ikää tai sukupolvia ei nostetakaan esiin käsitteellisellä tasolla kirjan johdannossa. Empiirisissä luvuissa iän ja eri sukupolvien rooli muuttuvaa uskonnollista merkityksenantoa selittävinä tekijöinä nousee kuitenkin selvästi esiin. Tältä osin *Suomalaiset muslimit* osallistuu samankaltaisiin keskusteluihin kuin *Nuorisotutkimus*-lehden teemanumero ”Me ollaan tavallisia ihmisiä, mitä eroa onko muslimi vai ei!” – näkökulmia muuttuvaan nuoruuteen Suomessa” (toim. Henri Onodera, Marja Tiilikainen ja Helena Oi-

karinen-Jabai 2019)), missä tekijät pyrkivät monipuolistamaan musliminuorista käytyä usein ongelmakeskeistä keskustelua.

Kirjassa puretaan muslimieihin usein liitettyjä homogeenisia ja stereotyyppisiä käsityksiä, ja tuodaan esiin intersektionaalisia erontekoja iän ja sukupolvien lisäksi erityisesti sukupuoleen liittyen. Sukupuoli tarkoittaa kirjan luvuissa erityisesti nais-sukupuolta. Sukupuoleen liittyviä normeja pohditaan ja niistä neuvotellaan paitsi suomalaisen yhteiskunnan, myös islamilaisen yhteisön ja oman perheen kanssa. Esimerkiksi Tiina Alakärppä osoittaa luvussaan ”Esiaviollinen neitsyys ja kaksoisstandardit nuorten somalinaisten elämässä”, kuinka Suomessa kasvaneet nuoret naiset pyrkivät tekemään eroa yhtäältä islamin ja toisaalta somalikulttuurin välillä, ja tulkitsemaan seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä myös yksilöllisistä sekä tasa-arvoa korostavista lähtökohdista käsin. Myös Mulki Al-Sharmani ja Sanna Mustasaari tuovat islamilaista perheoikeutta käsittelevässä luvussaan esiin, kuinka nuorilla somalialaisilla naisilla on länsimaissa parempi mahdollisuus hankkia uskonnollista tietoa ja nuoret haastavatkin islamilaisen perheoikeuden perinteisiä patriarkaalisia käsityksiä.

Riitta Latvio pureutuu luvussaan muslimien liikuntahar-

rastuksiin, mitä ei ole Suomessa juurikaan aiemmin tutkittu. On tärkeää huomata, että kulttuuristen tai uskonnollisten syiden lisäksi tai niiden sijaan taloudelliset syyt voivat rajoittaa liikunnan harrastamista: perheillä ei ole välttämättä varaa lasten kalliisiin harrastusmaksuihin tai maahanmuuttajayhdistykset eivät löydä sopivia tiloja tai ohjaajia toimintaansa. Latvion haastattelemasta kymmenestä musliminaisesta seitsemän harrasti liikuntaa säännöllisesti tai jaksottain, mutta kaikki eivät osanneet uida. Erityisesti tytöille ja naisille tarjottavat omat uintivuorot ovat herättäneet vilkasta keskustelua julkisuudessaakin, ja ne ovat monen muslimityön ja -naisen uimaan oppimisen edellytys. Latvio tuo esiin myös sen tärkeän huomion, että perheiden keskinäiset erot ja myös eri lähtömaiden kulttuurit samoin kuin yksilölliset valinnat vaikuttavat muslimityttöjen ja -naisten mahdollisuuksiin hyödyntää uimahallien sekavuoroja.

Islamin ja koulumaailman kohtaamisia käsitellään kolmessa luvussa: Anuleena Kimanen ja Inkeri Rissanen kuvaavat oppilaiden näkemyksiä koulujen uskonnonopetuksesta, Jussi Ikkala ja Niina Putkonen kirjoittavat moskeijoiden tarjoamasta korvaavasta uskonnonopetuksesta ja Ulla Vähärautio-Halonen muslimioppilaiden rukouskäytännöistä koulupäivän aikana.

Luvut muodostavat yhdessä kiinnostavan ikkunan siihen, kuinka musliminuoret ja heidät perheensä navigoivat yhtäältä suomalaisen koulujärjestelmän ja siellä annettavan ei-tunnustuksellisen uskonnonopetuksen sekä toisaalta islamin harjoittamisen välillä. Suomalaisissa kouluissa opetetaan niin sanottua ”yleisislamia”, ottamatta erityisesti huomioon islamin eri suuntauksia tai kulttuurisia eroja, kun taas esimerkiksi shiia- ja sunnimuslimit usein toivoisivat omia opetussuunnitelmia. Monille musliminuurille islamilla on tärkeä rooli osana identiteettiä, elämäntapaa ja arkisia käytäntöjä, mutta samalla on varottava nuorten uskonnollistamista ja annettava nuorelle tilaa tarkastella uskontoa myös kriittisesti.

Käsitystä muslimioiden homogeenisuudesta purkaa myös Teemu Pauhan ja Abbas Bahmanpourin luku shiialaisuudesta Suomessa. Shiialaiset ovat Suomessa vähemmistön vähemmistö. Heitä on muuttanut Suomeen mm. Afganistanista, Irakista, Iranista ja Pakistanista. Esimerkiksi Afganistanissa vainotuista hazaroista valtaosa on shiioja. Uskonnon roolia Suomessa asuvien eri pakolaisryhmien keskuudessa ja välillä tulisikin ymmärtää nykyistä paremmin. Pauhan ja Bahmanpourin luku on tervetullut avaus shiialaisten tutkimukseen Suomessa.

Suomalaiset muslimit on ajan-kohtainen lisä uskontososiologiseen kirjallisuuteen. Se tuo uutta tietoa erityisesti nuorista muslimista, jotka kasvavat ja navigoivat erilaisten uskonnollisten ja kulttuuristen perinteiden ja odotusten, sukupolvien, ja Suomen yhteiskunnallisten rakenteiden välipinnoilla. Kirja soveltuu hyvin lukemistoksi maahanmuuttokysymyksiä ja uskonnollisia vähemmistöjä tutkiville ja opiskeleville. Kirjaa voi suositella myös esimerkiksi opettajille ja muulle ammattihenkilöstölle, sekä kaikille monimuotoisesta yhteiskunnasta, nuorista ja arjesta kiinnostuneille. Kirjan lähdeluettelo myös toimii hyvänä lähtökohtana aihepiiristä lisää tietoa etsiville.

Marja Tiilikainen

Puolueet sosiaalisuuden ylläpitäjinä sosiaalisessa mediassa?

Ilkka Koiranen: *Distorting Mirror. Formation of Party Political Sphere on Social Media in Finland*. Turun yliopiston julkaisuja. Turku, Turun yliopisto, 2022, 133 s. ISBN: 978-951-29-8889-1.

Puolueiden merkitys sosiaalisina toimijoina on muuttunut viime vuosisadan aikana merkittä-